

GIDS VOOR DOCENTEN

DEEL 1: INLEIDING

1. Doel en doelgroep
2. Projectdoelstellingen
3. Richtlijnen om de voorwaarden voor de workshops te scheppen
4. Juridische en ethische aspecten en databescherming
5. Het volgen van het proces
6. Evaluatie in samenwerkingsverband
7. Analyse en interpretatie van beelden met (model) voorbeelden
8. Gebruik maken van digitale hulpmiddelen

DEEL 2: BELANGRIJKSTE ONDERWERPEN & WORKSHOPS

1. HOOFDONDERWERPEN

- 1.1. Foto's bewerken: het maken en manipuleren van foto's
- 1.2. Privacy: verantwoordelijkheid en veiligheid
- 1.3. Burgerschap en participatie
- 1.4. De kracht van beelden

2. WORKSHOPS

- 2.1. Workshop-schema
- 2.2. Workshops

BIJLAGE

1. Toestemmingsformulier (voorbeeldsjabloon) en een link naar een google-formulier
2. Leer meer over
  - a. Theoretische bronnen
  - b. Artistieke bronnen
  - c. Juridische bronnen

DEEL 1

INLEIDING

Deze gids maakt deel uit van het project “#NarcissusMeetsPandora: het portret van jongeren op sociale media” (#NmP). Het #NmP is een samenwerkingsproject dat tot doel heeft een reeks innovatieve, op kunst gebaseerde instrumenten te ontwikkelen om in scholen en niet-formele onderwijsinstellingen te werken aan digitale competenties en sociale inclusie, met een open en creatieve aanpak.

Daarom wil #NarcissusMeetsPandora digitale vaardigheden en sociaal engagement ontwikkelen, middels hoogwaardige vaardigheden die reflectie en creatieve expressie vergroten, door rechtstreeks te werken met digitale portretten van jongeren, met als uitgangspunt de intrinsieke gewoonte om een kritische en efficiënte pedagogische ervaring tot stand te brengen.

1. DOEL EN DOELGROEP

Wat is het doel van deze gids en voor wie is het bedoeld?

Deze gids is bedoeld om leraren/jeugdwerkers te helpen bij de planning en uitvoering van art-based-workshops met tieners/jongeren.

2. DOELSTELLINGEN VAN HET PROJECT

Onze aanpak is **niet one-size-fits-all**. Elke leraar/ jongerenwerker heeft te maken met een unieke situatie met verschillende jongeren die hij/zij probeert te bereiken.

Een van de belangrijkste uitgangspunten van de gids is dat **jongeren zelf belangrijke hulpbronnen voor de workshops kunnen inbrengen en dat het actief luisteren, expliciet waarderen en opzettelijk erkennen van hun ideeën en gedachten als zodanig van cruciaal belang is en belangrijke sti-**

mulansen kan bieden. Net zo goed zullen ook leraren/jeugdwerkers hun eigen doelen en behoeften hebben. Daarom, hoewel we geloven dat de art-based-workshops een hoofdonderwerp kunnen hebben, is bijna elke workshop wel te verbinden met verschillende belangrijke thema's: **kennis is op zichzelf niet statisch.**

Voor meer informatie over het #NmP-project, volg de [link](#) naar het **kader**.

3. RICHTLIJNEN OM DE VOORWAARDEN VOOR DE WORKSHOPS TE SCHEPPEN

Hieronder vind je een aantal tips voor het uitvoeren van een workshop om je te helpen bij de planning, voorbereiding en uitvoering (het daadwerkelijk doen). Daarnaast is het belangrijk om, als je klaar bent, een follow-up te doen met de deelnemers om feedback te krijgen over de workshop, zodat je hem de volgende keer kunt verbeteren.

Directe verbanden leggen met het persoonlijke leven van jongeren helpt hen bij het gesprek/onderwerp te betrekken:

Echt luisteren naar wat jongeren te zeggen hebben en hen toestaan hun persoonlijke leven te delen, helpt hen actief betrokken te zijn en bevordert diepgaand leren, wanneer concrete voorbeelden worden verbonden met abstract denken. Door sterke verbanden te leggen met de uitdagingen waarmee jongeren in hun dagelijks leven worden geconfronteerd, zullen ze voortdurend bij de discussie worden betrokken: hoe heeft dit onderwerp hun leven beïnvloed, hoe hebben ze in dergelijke omstandigheden gehandeld, wat hebben ze van die ervaring geleerd, is er een herinnering aan hun leven waaraan dit beeld hen doet denken? Delen ze beelden op sociale media? Wat voor soort beelden, en met welk doel?

Waarden en kennis die de besluitvorming sturen

- › Wees je ervan bewust dat jongeren bij meerdere culturen tegelijk kunnen horen waarmee ze zich ook identificeren. De manier waarop ze deelnemen aan hun culturen is fluïde, dynamisch en vaak afhankelijk van de context.
- › Het is van belang dat leraren bekend raken met de onderwijsbehoeften en culturele waarden van hun leerlingen
- › Onderken actief, waardeer expliciet en erken bewust de hulpbronnen die de jongeren inbrengen
- › Wees je bewust van de issues rond de identiteitsontwikkeling van jongeren en hun gebruik van sociale media (bijv. hybride

de werkelijkheid, zelfrepresentatie, sociale vergelijking)

- › Wees je bewust van de mogelijkheden en bedreigingen die sociale media voor jonge mensen vormen (bijv juridische kwesties zoals privacy, manipulatie, expressie, associatie en toegang tot internet)

De workshops afstemmen op de kenmerken en behoeften van de context/deelnemers:

Om de voorwaarden voor de workshops beter te tot stand te brengen, is het van cruciaal belang rekening te houden met de kenmerken en behoeften van de context en van de deelnemers, hetzij door het programma van de workshops zelf, hetzij door partnerschappen en banden met plaatselijke organisaties aan te gaan, hetzij door na te denken over eigen vooroordelen en gedrag.

Integratie in de context

- › Verbind en integreer de doelen en activiteiten van het #NmP- project in het lopende curriculum.
- › Verbind de workshops met activiteiten die gaande zijn en met lokale interesses

Team-building

- › Bouw voort op lokale partnerschappen
- › Bouw voort op onderlinge verbindingen (wat betreft communicatie en samenwerking) tussen families, scholen/organisaties en uitgebreide gemeenschappen

Zelf-reflectie

- › Wees je bewust van en begrijp jouw eigen vooroordelen, stereotyperingen en discriminerend gedrag: stem je gedrag af op nieuwe culturele omgevingen (vermijd bijvoorbeeld verbaal en non-verbaal gedrag dat als ongepast kan worden beschouwd door mensen uit verschillende culturele achtergronden)

OPZET VAN DE WORKSHOPS

Jongeren kunnen worden betrokken door eenvoudigweg naar hun reacties op de beelden te vragen:

Bijvoorbeeld, welke gedachten en gevoelens roept dit beeld bij je op? Wat is het eerste woord dat in je opkomt? Welke dingen vallen je op?

Gebruik vervolgvragen om jongeren aan te moedigen dieper over de kwestie na te denken (bv. "waarom denk je dat? ", "is er nog een andere reden die je kunt bedenken? ").

Geef voldoende tijd om naar hun ideeën te luisteren; stilte kan in zo'n geval een krachtig instrument zijn.

Op onderzoekbasis en projectbasis

- › De workshops moeten gebaseerd zijn op de onderzoekscyclus van: stimulus-exploratie/onderzoek – discussie, analyse, nadenken ... – delen/uiteenzetten
- › **Open:** Optimaliseer de vrije keuze, de autonomie en agency van het individu/de groep
- › **Stimulerend:** nodig de jongeren uit om nieuwe oplossingen te bedenken, met nieuwe ideeën te komen, en het bekende materiaal op andere manieren te interpreteren.
- › **Betekenisvol en relevant:** moedig het kritische denken van jongeren aan op het gebied van diversiteit en ongelijkheid (bevraag de 'normale' standaard, daag stereotypes uit en deconstrueer ze)

Ruimte & Tijd

- › geef **genoeg tijd** voor vrije expressie, exploratie, probeersels, groepswork, gesprekken, verwondering en denkwerk....
- › **Richt de ruimte zo in** dat autonomie en beweging optimaal kunnen zijn en hou het vrij van afleidingen

Hoe jongeren te betrekken bij zinvolle gesprekken?

Kunst kan een zeer rijk uitgangspunt zijn om een gesprek op gang te brengen; het is open, en laat vele interpretaties toe; het is provocerend, ontlokt vaak reacties van het publiek; het is creatief, waardoor het iets nieuws en innovatiefs brengt, het laat nieuwe invalshoeken zien op veelvoorkomende kwesties.

Stimuli en materialen

- › Neem **stimulerende en motiverende beelden** mee en zorg voor **lokaal betekenisvolle verwijzingen**, maar hou rekening met de voorkennis van de leerlingen en de eventuele noodzaak om bruggen te bouwen tussen die twee.
- › gebruik provocatieve visuele vertellingen met een open einde als uitgangspunt om de agency van de leerlingen aan te zetten en creëer meerdere gelegenheden voor probleem-oplossingen en probeersels.

De werkmethoden en strategieën kunnen uiteenlopend zijn:

Het is belangrijk jongeren de materialen en middelen op verschillende manieren te laten verkennen, zodat zij het voor hen meest geschikte materiaal kunnen vinden. In dit proces is het van cruciaal belang rekening te houden met het perspectief, de kenmerken en de behoeften van elke jongere, zodat de workshop aantrekkelijk blijft en de betrokkenheid wordt vergroot.

Multi-media

- › Profiteer van **multi-media strategieën**, pas sleutelbegrippen van digitale, juridische en visuele geletterdheid, of te wel van mediawijsheid toe
- › Meerdere middelen voor de leerlingen om betrokken te zijn en zich te uiten: visueel, auditief, tactiel....
- › Meerdere middelen voor leraren om informatie te presenteren
- › Mogelijkheden om met nieuwe benaderingen te gaan herinterpreteren/transformeren en te experimenteren.

Groepswerk

- › Bevorder **het samenwerken** via groepswerk
- › Help jongeren om naar anderen **te luisteren**, om **het perspectief van de ander** in overweging te nemen
- › Help jongeren om meerdere perspectieven te **erkennen** en te **respecteren** binnen democratische participatie

Een veilige omgeving creëren / het bouwen aan relaties:

Het is van groot belang het reflecterend vermogen van de leerlingen te vergroten, dat kan vooral door hen te helpen kritisch na te denken over hun eigen mogelijkheden en de manier waarop die zich ontwikkelen. Daartoe is het van cruciaal belang dat een veilige omgeving wordt gecreëerd, waarin de leerlingen hun waarden kunnen uitdrukken zonder bang te hoeven zijn dat zij door de leraar of hun medeleerlingen vervelend bejegend of veroordeeld zullen worden. Bovendien moet de feedback van de leerkracht en de

medeleerlingen constructief zijn voor hun leerproces. Dit alles veronderstelt natuurlijk dat de relaties tussen de opvoeder en de leerlingen, en tussen de leerlingen onderling gezond zijn.

Het bouwen van relaties

- › Erken, waardeer en gebruik de eigen ervaringen, voorkennis, behoeften en motivaties van de jongeren als startpunt en drijvende kracht voor de activiteiten
- › Zorg voor optimale relevantie, waarde en authenticiteit
- › Luister actief naar de jongeren met echte interesse, waardering en authenticiteit
- › Bouw een positieve omgeving waarin deelnemers worden aangemoedigd en ondersteund om risico's te nemen en te gaan exploreren
- › Help bruggen te bouwen tussen wat zij inbrengen en de materialen / activiteiten die worden aangedragen

4. JURIDISCHE EN ETHISCHE ASPECTEN EN DATABESCHERMING

Leg de deelnemers duidelijk uit dat zij beelden zullen maken en dat daarvoor soms toestemming moet worden verkregen van:

- › De afgebeelde personen en hun wettelijke voogden, indien van toepassing;
- › Mensen die verantwoordelijk zijn in openbare ruimten zoals galeries, musea, scholen, theaters, concertzalen en instellingen voor het maken van foto's;
- › Andere kunstenaars wiens werk of afbeeldingen daarvan worden gebruikt (bijv. intellectueel eigendom);
- › Auteurs van beelden, tenzij het werk open source is (bijv. gratis databases met afbeeldingen);
- › Kunstenaars, als je afbeeldingen van hun websites gebruikt. P.r. dienst of verantwoordelijken voor de collecties van galeries of

musea als je afbeeldingen op websites van galeries of musea.

Wat ook duidelijk aan de deelnemers uitgelegd moet worden

- › Deelnemers hebben het recht te beslissen of de beelden die tijdens de workshops worden geproduceerd, door anderen mogen worden opgeslagen en gedeeld. Vraag de deelnemers een toestemmingsformulier te ondertekenen (zie voorbeeld in de bijlage);
- › Deelnemers hebben het recht te beslissen of zij gefotografeerd willen worden;
- › De persoon die de foto heeft genomen en heeft bewerkt is de auteur. Hij of zij kan aanspraak maken op de auteursrechten van de afbeelding (© jaar van productie en naam van de auteur);

- › Auteurs kunnen kiezen uit vele soorten auteursrechtlicenties. Zie bijvoorbeeld Creative Commons type licenties (<https://creativecommons.org/about/cclicenses/>);
- › Iedereen heeft het recht te beslissen waar en hoe zijn of haar beelden worden gepubliceerd, mits deze beelden niet aanstootgevend zijn of anderen geen schade berokkenen (ethische beginselen);
- › IAls de beelden openbaar worden gemaakt op sociale media, hebben de auteurs geen controle over wie ze kan zien, wie ze kan remixen en de context waarin anderen ze gebruiken.

5. HET PROCES VOLGEN

Hoe documenteer ik het werkproces?

In de inleiding: noteer in uw logboek de datum; tijd, plaats, aantal deelnemers; geslacht; leeftijd, en andere belangrijke feiten over de deelnemers.

Betrek één deelnemer bij het proces en vraag hem of haar belangrijke momenten van de workshop te registreren (fotografie of video).

Schrijf na de workshop je aantekeningen in je logboek, of maak een audio- of videoverslag van wat er tijdens de workshop is gebeurd.

6. EVALUATIE IN SAMENWERKINGSVERBAND

Het #NmP-project heeft een evaluatiekit gemaakt die te vinden is op de website van het project LINK. De evaluatiekit is bedoeld om jongeren en opvoeders in te laten zien of de competenties die de workshops van #NmP beogen te bereiken, al dan niet ontwikkeld zijn. Opvoeders kunnen hun eigen evaluatie-instrumenten gebruiken, het belangrijkste doel is om het eenvoudig te houden. Een aantal instrumenten kan worden gebruikt na een workshopactiviteit. Probeer samen met

je groep een antwoord te geven op de volgende vragen:

“Wat ging goed / wat zou zelfs nog beter zijn gegaan als”

Je kan er ook voor kiezen om, samen met jouw groep, een kleurencode, verkeerslichten, smiles, sterren, likes, postits, stickers; emoji's, te ontwikkelen.

7. ANALYSE EN INTERPRETATIE VAN BEELDEN (MODEL) VOORBEELDEN

Aangezien de workshopactiviteiten van #NarcissusMeetsPandora de creatie van portretten en de productie van beelden tot stand brengen, is het belangrijk te weten hoe beelden te analyseren en te interpreteren.

Het hier gepresenteerde model is bedoeld als hulpmiddel bij de analyse en interpretatie van beelden. Het is gebaseerd op 3 stappen:

- › NADERING: de eerste indrukken
- › ANALYSE: een meer gedetailleerde observatie waarbij wordt gelet op de visuele elementen en technische aspecten.
- › INTERPRETATIE: begrip van de context, symbolen, betekenissen en bedoelingen van de afbeelding, gevolgd door verder onderzoek naar de titel en de auteur van de afbeelding.

NADERING

- Wat is er te zien (eerste indruk) ? Wat is het 'onderwerp', het thema van de afbeelding?
  - Associaties en algemene indruk (koppeling aan eigen ervaringen en verwijzing naar wat (je al eens gezien hebt)
  - Opvallendheid Wat valt je op wat betreft het effect van het beeld: irritatie, fascinatie ...
  - Wat kan uit de technische gegevens en de verstrekte informatie worden geconcludeerd?
  - Welke vragen rijzen er?
-

ANALYSE

- Beschrijving van de waarnemingen die verder reiken en dus relevant zijn.
  - Hoe is het beeld ontworpen?
    - Bij het nemen van de foto (bv. standpunt van de fotograaf, enscenering van de gefotografeerde persoon, fotografische uitsnede /detail, formaat, focus-afstand, belichting, as van de actie, ...)
    - Bij de nabewerking (bv. bijsnijden, formaat wijzigen, filters, correcties, montage, resolutie, ...)
  - Specifieke aspecten van de vormgeving (bv. grootte, oriëntatie, materiaal/medium [digitaal/ analoog], kleuren, vormtaal, compositie, contrasten, ...).
  - Is het beeld een documentaire fotografie, of een surrealistische vervreemding, of een karikatuur, een cultus, of behoort het tot een bepaald genre?
  - Context: In welke context wordt de afbeelding getoond? Wie is de eigenaar van de afbeelding (bijv. auteursrecht)?
-

INTERPRETIE

- Welke invloed heeft de context op de betekenis?
  - Hoe moet de kijker reageren? Wat moet hij met deze foto doen? Voor welke kijkers is de afbeelding bedoeld (doelgroep)?
  - Wie gebruikt het beeld voor welk doel?
  - Hoe kunnen we het beeld begrijpen?
-

VOORBEELDEN

Cindy Sherman, Zonder titel #615, 2019.

[LINK](#) naar foto

Vragen bij het werken met deze afbeelding

NADERING

- › Wat zie je? Welk geslacht/sekse heeft deze persoon? Hoe zou je de kleding beschrijven? Hoe zou je de lichaams-taal omschrijven? De achtergrond? Is er een verband tussen de achtergrond en de figuur?
- › Welke gevoelens roept dit beeld bij je op? (Bv. je vindt het mooi of niet mooi, het maakt je nieuwsgierig of laat je koud).

ANALYSE

- › Is het een schilderij of een foto? Hoe is de afbeelding gemaakt?
- › Welke kleurensfeer overheerst? Welke lichtsfeer? Welke compositie?
- › Hoe wordt de beweging gesuggereerd? Is het een dubbele belichting of een nabewerking?

INTERPRETATIE

- › Is het een portret, een zelfportret? Waarom? Welke soort kleding draagt de persoon; behoort hij of zij tot een bepaalde groep jongeren? Wat zegt het over de persoon?
- › Wat is het landschap op de achtergrond, waarom is het wazig? Waarom het spiegeleffect? Waarom heeft de lucht zoveel kleuren? Waarom zijn de len van de achtergrond gespiegeld? Waarom deze keuze van kleuren, licht, compositie?
- › Hoe moeten we reageren bij het zien van de foto? Wat betekent dit beeld voor jou?

ONDERZOEK

- › Wie is Cindy Sherman? Hoe werkt ze?
- › Wat zou de titel "Untitled #615" betekenen?
- › Waar kan men dit beeld zien? Hoe beïnvloedt deze context de betekenis ervan?

Lu Chunsheng, *I want to be a gentleman*, 2000.

[LINK](#) naar foto

Vragen voor het werken met deze afbeelding

NADERING

- › Wat zie je?
- › Welke gevoelens roept dit beeld bij je op? (Bv. je vindt het mooi of niet mooi, het maakt je nieuwsgierig of niet)
- › Kies 5 woorden om je gevoelens over deze foto uit te drukken.

ANALYSE

- › Wat voor soort fotografie is het? Portret? Documentaire? Artistieke documentaire? Surrealistisch?
- › Beschrijf de situatie. Hoe zijn de mensen op de palen gekomen? Of is het een post-processing effect?
- › Van waar is de opname genomen? Hoe is het perspectief vanaf de palen?
- › Waar is het focuspunt? Hoe beschrijf je de scherptediepte?

INTERPRETATIE

- › Wat is de relatie tussen de titel en het beeld?
- › Wat is de invloed van de schaal van de figuren?

ONDERZOEK

- › Wat is de titel van de foto?
- › Waar is deze opname gemaakt? Wanneer? Door wie? Waarom?
- › Wie wordt weergegeven op in deze afbeelding? Door wie? Hoe? Waarom?
- › Wie is Lu Chunsheng? Met welke onderwerpen houdt deze kunstenaar zich meestal bezig?

8. GEBRUIK MAKEN VAN DIGITALE HULPMIDDELEN

Wij raden leraren aan om de plannen voor elke workshop alleen of met vrienden uit te proberen voordat ze met jongeren worden uitgevoerd. Natuurlijk zullen de deelnemers tijdens de workshop samen leren, en de leraar zal veel dingen leren met de groep. De leraar kan de deelnemers bijvoorbeeld vragen welke apps ze gebruiken om hun foto's te bewerken, en in de groep kunnen allerlei mogelijkheden worden ontdekt van de apps die men zoal gebruikt. Als iemand geen mobiele telefoon of fotobewerkingsprogramma's heeft, kan de leraar subgroepen maken van deelnemers zodat ze apparatuur en kennis kunnen delen.

Het is belangrijk de tijd te nemen om de mobiele telefoon te verkennen en te ontdekken wat er met de camera kan worden gedaan vóór de workshops plaatsvinden.

Zet de camera in de mobiele telefoon aan. Er kunnen verticale (portret) of horizontale (landschap) opnamen worden gemaakt. Afhankelijk van de plaats van de camera, zullen verschillende perspectieven van het beeld ontstaan.

Voordat u de foto neemt, kiest u de plaats, het licht, de instellingen en voegt u zo nodig rekwisieten toe. Als u een selfie neemt, kunt u een zelfontspanner gebruiken.

Er kan ook een tableau vivant worden gemaakt met speciale voorwerpen in een scenario.

Nadat de leraar of de jongeren de foto hebben genomen, kunnen zij deze nabewerken met behulp van een fotobewerkingsprogramma. Normaal gesproken hebben mobiele telefoons een basis fotobewerkingsprogramma waarmee ze kunnen bijsnijden, roteren of spiegelen, de lichtcontrasten kunnen veranderen, de kleuren in balans kunnen brengen en filters kunnen gebruiken. Als de mobiele telefoon geen foto-editor heeft, kan een gratis toepassing in de app store worden gedownload. Een computer met beeldbewerkingssoftware kan de originele foto ook transformeren. Fotografen slaan de foto's normaal op als .raw zodat de digitale fotografie geen kwaliteit verliest, maar voor sociale media kunnen ze worden opgeslagen als JPG.

De #NarcissusMeetsPandora heeft een Digitale toolkit ontwikkeld waar verschillende digitale tools te vinden zijn om de op kunst gebaseerde workshop activiteiten te ontwikkelen.

Volg de [LINK](#).

De leraar kan ook kiezen voor andere instrumenten, zoals:

Open Source technische middelen:

<https://digital-photography-school.com/>

<https://www.picturecorrect.com/tips/>

<https://www.creativelive.com/photography-guides/post-processing>

De Photographers Gallery

<https://thephotographersgallery.org.uk/learn/social>

DEEL 2

BELANGRIJKSTE

ONDERWERPEN EN WORKSHOPS

1. HOOFDONDERWERPEN

Voor het tweede deel van de Gids voor Docenten biedt het #NarcissusMeetsPandora project 10 'art-based'-activiteiten om te ontwikkelen door leerkrachten of begeleiders van studenten of jongeren.

De 'art-based'-activiteiten zijn ondergebracht in 4 hoofdonderwerpen:

- › Foto's bewerken: het maken en manipuleren van foto's
- › Privacy: verantwoordelijkheid en veiligheid
- › Burgerschap en participatie
- › De kracht van beelden

De selectie van deze hoofdonderwerpen komt voort uit het werken met 'focusgroepen' en vragenlijsten voor jongeren uit Griekenland, België, Spanje en Portugal. Dankzij deze instrumenten heeft het #NmP inzicht gekregen in een aantal van de belangrijkste onderwerpen die jongeren wilden onderzoeken; hetzij omdat zij meer wilden weten over deze onderwerpen, hetzij omdat de onderwerpen betrekking hadden op gebieden die zij als gebruikers van sociale media van groot belang achtten.

De 'art-based'-activiteiten werden ontwikkeld als plannen om deze hoofdonderwerpen aan te pakken.

1.1. FOTO'S BEWERKEN: HET MAKEN EN MANIPULEREN VAN FOTO'S:

Beschrijving

"De fotograaf is niet degene die het verleden gewoon vastlegt, maar degene die het uitvindt"

Susan Sontag (Amerikaanse schrijfster, filmmaker, filosofe, activiste)

Met de vooruitgang en verspreiding van technologie zijn het maken en bewerken van foto's nu gewone handelingen door mensen van jong tot oud. Voor adolescenten hebben deze handelingen een andere betekenis, omdat ze hen in staat stellen voortdurend hun eigen identiteit te construeren.

Het creëren en interpreteren van beelden is echter niet zonder risico's, en één daarvan is beeldmanipulatie. Dit verschijnsel kan vele vormen aannemen: van een eenvoudig filtergebruik tot geavanceerde technieken die de machtsdynamiek kunnen verschuiven, beeldbewerkingstechnieken zijn steeds verfijnder geworden en als zodanig in vele gevallen onmogelijk te identificeren.

Aangezien we in een tijdperk leven waarin beeld van cruciaal belang is, is het zinvol de ethiek van het manipuleren van beelden te onderzoeken, de doeleinden daarvan en de manieren waarop jongeren kritisch kunnen nadenken over de inhoud die online wordt geplaatst.

Doelstellingen

Het ontdekken van de communicatieve aard van zelfportretten

- › Zich ervan bewust worden hoe iemand via zelfportretten de perceptie van hem of haar door anderen, kan beïnvloeden en beheersen
- › Zich ervan bewust worden hoe zelfportretten de manier waarop jongeren over zichzelf denken/zichzelf zien/ heruitvinden beïnvloeden
- › Zich ervan bewust worden hoe zelfportretten van invloed zijn op de manier waarop jongeren nadenken over het feit dat zij tot een bepaalde sociale groep behoren

Het concept van zelfrepresentatie op sociale media begrijpen

- › Zich bewust worden van de wijzen waarop onlinegedrag (bv. het plaatsen van selfies) offline gedrag kan beïnvloeden - hybride werkelijkheid
- › Zich bewust worden van het feit dat stigmatisering kan optreden (bv het uiterlijk van mensen kan worden bekritiseerd)

- › Zich bewust worden van de risico's voor een gezonde ontwikkeling van de jeugd

Bestudeer enkele van de manipulatie-technieken die aan portretten ten grondslag kunnen liggen: verbinding tussen kunst en de wereld van vandaag

- › Word je ervan bewust hoe anderen portretten hebben gebruikt/nog steeds gebruiken voor sociale macht
- › Word je bewust van technieken die gebruikt worden om beelden te manipuleren

Vragen voor zelfreflectie

- › Wat weet ik al over /welke ervaring heb ik al met het maken en bewerken van foto's?
- › Hoe denk ik over de ethiek van het manipuleren van beelden?
- › Welke boodschappen wil ik graag overbrengen?
- › Hoe kan ik jongeren op de juiste manier betrekken en hen motiveren om deze kwesties te onderzoeken?

Bespreek deze kwesties vervolgens met uw collega's.

Wie is mijn groep?

- › Welke aspecten van representatie op sociale media baren mijn leerlingen zorgen?
- › Wat hebben ze tot nu toe ervaren? Hoe heeft dit onderwerp hun leven beïnvloed?
- › Welke problemen deden zich voor en hoe hebben ze het opgelost?
- › Hoe denk ik dat mijn groep deze kwesties zal aanpakken en erop zal reageren?

Assessment

Je kan een aantal bronnen verkennen die een idee kunnen geven van enkele belangrijke aspecten rond het huidige gebruik van sociale media door jongeren:

- › [Vragenlijst](#)
- › [Gids voor de Focusgroep](#)

1.2. PRIVACY: VERANTWOORDELIJKHEID EN VEILIGHEID

Beschrijving

“Er is een absurde opdringerigheid van technologie in ons leven, we zijn nog nooit zo onder de loep genomen. We staan al aan de andere kant van de spiegel”

JP Simões (Portugese singer-songwriter)

Als het om digitale media gaat, is privacy een van de meest controversiële onderwerpen die er zijn. Enerzijds lijkt het erop dat men niet kan ontsnappen aan het voortdurende toezicht op zijn/haar gegevens - hoe voorzichtig men ook is bij het online delen van informatie. Anderzijds is het waar dat veiligheidsmaatregelen kunnen en moeten worden genomen, hetzij door het individu, hetzij door de organisatie (sommige zoekmachines gaan er bijvoorbeeld prat op dat ze de gegevens van individuen niet traceren).

Hoewel het dus niet helemaal duidelijk is waar de verantwoordelijkheid ligt van privé-informatie die online opduikt, lijkt het duidelijk dat het “tijdperk van het vergeten” voorbij is: alles wat we online publiceren zal daar hoogstwaarschijnlijk voor altijd blijven. Dit kan dus voordelen opleveren, maar zoals alles brengt het ook veel risico's met zich mee, vooral voor jongeren.

Hoe moeten leraren bij zo'n dilemma hun leerlingen helpen deze hindernissen te overwinnen? Door hen te leren welke veiligheidsmaatregelen ze kunnen en moeten nemen; door hen de digitale wereld voor te stellen als een context waarin alles wat ze doen in de gaten wordt gehouden... Wij, #NarcissusMeetsPandora Team, onderstrepen de relevantie van dergelijke technische kwesties. Echter, en gezien de generatiekloof die er bestaat en die groter dreigt te worden tussen opvoeders en jongeren, zouden wij zeggen dat de beste

manier om jongeren te helpen zich adequaat en verantwoordelijk te gedragen op het internet, het bevorderen van hun kritisch denken is - namelijk door ze veilig bloot te stellen aan situaties waarin ze het het moeilijkst vinden om hun eigen veiligheid te waarborgen.

Algemene doelstellingen

Het concept privacy in digitale contexten verkennen

- › Zich bewust worden van de verschillen tussen openbare en privé-informatie
- › Zich ervan bewust worden dat jouw online-activiteiten constant in de gaten worden gehouden en wat de gevaren daarvan zijn
- › Zich bewust worden van de risico's van het online delen van gevoelige gegevens (bv. dat veel bedrijven dergelijke gegevens traceren, dat vreemde mensen toegang hebben tot persoonlijke informatie)
- › Zich bewust worden van de kansen die het online delen van persoonlijke informatie kan bieden (bv. voor je carrière)

Begrijpen wat data-permanentie in digitale context inhoudt

- › Zich bewust worden van het feit dat wat op het internet belandt, ook op het internet blijft (en de gevolgen daarvan onderzoeken, bijvoorbeeld voor het verkrijgen van een baan)

Nagaan welke rol veiligheidsmaatregelen kunnen spelen bij de bescherming van jongeren tegen de negatieve gevolgen van hun online-activiteiten

- › Zich bewust worden van de rol die jongeren kunnen spelen bij de bescherming van hun eigen gegevens (bv. configuratie van privacy-instellingen, verborgen locatie, contract-clausules, hoe je online anoniem blijft)
- › Zich bewust worden van het feit dat platforms minderjarigen soms niet beschermen tijdens hun online activiteiten.

Vragen voor zelfreflectie

- › Wat weet ik/welke ervaringen heb ik met betrekking tot privacy op het internet?
  - › Hoe denk ik over de kansen/bedreigingen van online posts?
  - › Welke boodschappen wil ik overbrengen?
  - › Hoe kan ik jongeren op de juiste manier betrekken en hen motiveren om deze kwesties te onderzoeken?

Bespreek deze kwesties vervolgens met uw collega's.

Wie is mijn groep?

- › Welke aspecten van het delen van informatie op sociale media baren mijn leerlingen zorgen?
- › Welke veiligheidsmaatregelen passen zij al toe, denk je, wanneer zij internet gebruiken?
- › Wat hebben ze tot nu toe ervaren? Hoe heeft dit onderwerp hun leven beïnvloed?
- › Hoe dachten ze over een probleem dat zich voordeed? Hoe hebben ze het opgelost?
- › Hoe zou jouw groep deze kwesties aanpakken en erop reageren?

Assessment

Je kan een aantal bronnen verkennen die een idee kunnen geven van enkele belangrijke aspecten rond het huidige gebruik van sociale media door jongeren:

- › [Vragenlijst](#)
- › [Focus groep gids](#)

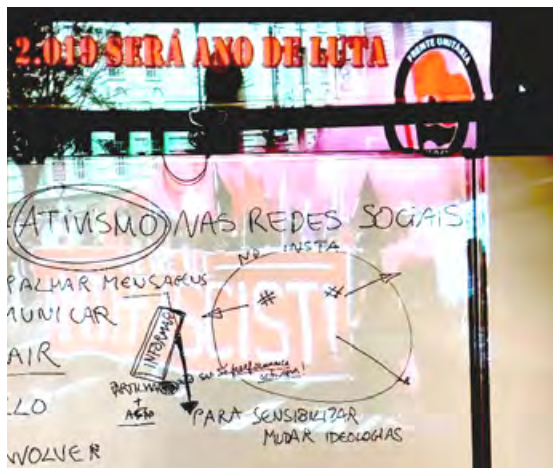
1.3. BURGERSCHAP EN PARTICIPATIE

Beschrijving

“Gebruik sociale media niet om indruk te maken op mensen; gebruik ze om mensen te beïnvloeden.”

Dave Willis (Amerikaans acteur, schrijver, producer en muzikant)

Het staat buiten kijf dat de sociale media ons in staat stellen deel te nemen aan en onze mening te geven over verschillende maatschappelijke kwesties die van minder of groter belang zijn (afhankelijk van iemands perspectief).

Hierdoor ontstond een nieuw concept: 'online activisme'. In feite is dat tegenwoordig de manier waarop veel bewegingen en initiatieven beginnen: één enkele tweet kan bijvoorbeeld een brede weerklank hebben en veel mensen op verschillende manieren beïnvloeden.

De vragen in dit verband zijn: hoe weet men welke informatie het meest betrouwbaar is; hoe kan men anderen het meest beïnvloeden (hangt dit af van het aantal volgers, de inhoud...?); en hoe kan men bepalen of een bepaald account of bepaalde berichten authentiek zijn?

Algemene doelstellingen

Onderzoeken welke mogelijkheden sociale media bieden voor activisme

- › Zich bewust worden van hoe gemarginaliseerde individuen of gemeenschappen sociale media in hun voordeel kunnen gebruiken (bv. om vertrouwen te winnen, erkenning te krijgen)
- › Zich bewust worden van hoe sociale media verbindingen tussen verschillende sociale groepen mogelijk kunnen maken (en zo tolerantie en empathie helpen bevorderen)
- › Zich bewust worden van de manier waarop jongeren met verschillende achtergronden via sociale media samen kunnen komen met een gemeenschappelijk doel (sociale onderwerpen)
- › Zich bewust worden van de snelheid waarmee een sociale kwestie wereldwijd kan worden uitgezonden

De negatieve verschijnselen van online activisme onderzoeken

- › Bewust worden van de risico's van kunstmatige / niet-authentieke boodschappen of personen (performatief activisme)
- › Zich bewust worden van het risico dat jongeren informatie krijgen uit onbetrouwbare bronnen (nepnieuws, verkeerde informatie)

Vragen voor zelfreflectie

- › Wat weet ik / welke ervaringen heb ik met betrekking tot online activisme?
- › Hoe denk ik over de kansen/bedreigingen van online activisme?
- › Welke boodschappen wil ik overbrengen?
- › Hoe kan ik jongeren op de juiste manier betrekken en hen motiveren om deze kwesties te onderzoeken?

Bespreek deze kwesties vervolgens met uw collega's

Wie is mijn groep?

- › Welke aspecten van online activisme baren mijn leerlingen zorgen?
- › Wat hebben ze tot nu toe ervaren? Hoe heeft dit onderwerp hun leven beïnvloed?
- › Welke sociale onderwerpen interesseren hen het meest?
- › Hoe dachten ze over een probleem dat zich voordeed? Hoe hebben ze het opgelost?
- › Hoe zou jouw groep deze kwesties aanpakken en erop reageren?

Assessment

Je kan een aantal bronnen verkennen die een idee kunnen geven van enkele belangrijke aspecten rond het huidige gebruik van sociale media door jongeren:

- › [Vragenlijst](#)
- › [Focus groep gids](#)

1.4. DE KRACHT VAN BEELDEN

Beschrijving

“Ik heb geleerd dat beelden de kracht hebben om te onderwijzen, eren, vernederen en verlichten.”

David Doubilet (Amerikaanse onderwaterfotograaf)

Te midden van de complexiteit van sociale media lijkt er een gemeenschappelijke basis te zijn die het publiek boeit: beelden. Ze zijn vaak het belangrijkste aandachtspunt op sociale- mediaplatforms, vooral omdat ze de aandacht van de kijker weten te trekken. In een steeds meer geglobaliseerde samenleving krijgen beelden bovendien een nog grotere relevantie, aangezien ze door mensen over de hele wereld kunnen worden begrepen. Ten slotte kan worden gezegd dat beelden beter in het geheugen blijven hangen dan andere uitdrukkingvormen, zoals grote teksten.

Wat de mogelijk negatieve effecten betreft, kunnen beelden op sociale media echter gepaard gaan met de druk om aan de verwachtingen van de volgers te voldoen, vooral omdat het onmogelijk is om het iedereen naar de zin te maken. Het is dus ook belangrijk om te begrijpen hoe mensen die negatieve feedback van anderen krijgen, kunnen worden ondersteund.

Algemene doelstellingen

Verkennen van de rol van beelden als uitdrukkingvormen

- › Zich bewust worden van de manier waarop jongeren beelden gebruiken om zichzelf en waar ze voor staan te representeren
- › Zich bewust worden van de feedback die jongeren kunnen krijgen na het publiceren
- › Zich bewust worden van hoe beelden wereldwijd worden gebruikt op sociale media
- › Zich bewust worden van de kracht van beelden in de huidige digitale wereld

- › Zich bewust worden van auteursrechtelijke kwesties die horen bij het publiceren van beelden

Vragen voor zelfreflectie

- › Wat weet ik/welke ervaringen heb ik met betrekking tot het online publiceren van beelden?
- › Welke boodschappen wil ik overbrengen?
- › Hoe kan ik jongeren op de juiste manier betrekken en hen motiveren om deze kwesties te onderzoeken?

Bespreek deze kwesties vervolgens met uw collega's.

Wie is mijn groep?

- › Welke aspecten van het publiceren van beelden baren mijn leerlingen zorgen?
- › Wat hebben ze tot nu toe ervaren? Hoe heeft dit onderwerp hun leven beïnvloed?
- › Hoe dachten ze over een probleem dat zich voordeed? Hoe hebben ze het opgelost?
- › Hoe zou jouw groep deze kwesties aanpakken en erop reageren?

Assessment

Je kan een aantal bronnen verkennen die een idee kunnen geven van enkele belangrijke aspecten rond het huidige gebruik van sociale media door jongeren:

- › [Vragenlijst](#)
- › [Focus groep gids](#)

2. WORKSHOPS

2.1. WORKSHOP SCHEMA

HOOFD-ONDERWERP	WORKSHOP	SLEUTELWOORDEN	DIGITALEVAAR	DIGHEDEN
BEELDEN BEWERKEN: Hedendaagse portretten	Hedendaags Portret & Zelf-representatie	Portret Constructie van identiteit Stereotypen Manipulatie	Niveau 1 - basisgebruik van digitale instrumenten	medium
	Foto-maskerade	Portret Selfies Schoonheidsnormen Keuze	Niveau 3 - aanleren van een nieuw digitaal instrument	kort
	Fantasie foto	Portret Informatie Interpretatie Fragmenten	Niveau 2 - creatief gebruik van digitale hulpmiddelen	kort
PRIVACY	Fotohokjes	Selfie Privacy Persoonlijke identiteit Publiek imago	Niveau 2 - creatief gebruik van digitale hulpmiddelen	kort
	Fotoportretten on-demand	De kracht van keuze Portret van de ander	Niveau 2 - creatief gebruik van digitale hulpmiddelen	kort
	Videoportretten	Publieke / private contexten Live portret	Niveau 3 - aanleren van een nieuw digitaal instrument	lang
BURGERSCHAP EN PARTICIPATIE	Activisme op sociale media	Activisme Algemeen welzijn Betrokkenheid Gemeenschap Empathie Tolerantie	Niveau 1 - basisgebruik van digitale instrumenten	medium
	Stop, kijk en luister	Bewust worden van culturele waarden	Niveau 3 - aanleren van een nieuw digitaal instrument	lang
DE KRACHT VAN BEELDEN	Mythologie en het digitale tijdperk	Mythe van Narcissus Mythe van Pandora Waarden	Niveau 1 - basisgebruik van digitale instrumenten	medium
	De Fotonovel	Collectieve identiteit Narratieve Communicatie gemeenschap	Niveau 3 - aanleren van een nieuw digitaal instrument	lang

2.2. WORKSHOPS

BEELDEN BEWERKEN

1. HEDENDAAGSE PORTRETTE

Beschrijving van de workshop

Bewustmaking van constructie van identiteit en zelfrepresentatie in het dagelijks leven en in de sociale media aan de hand van voorbeelden van portretten in de hedendaagse kunst.

Bewustmaking van de manipulatie die aan portretten ten grondslag kan liggen met de bedoeling de boodschap te versterken en kracht bij te

zetten. Het cultiveren van kritisch denken over identiteits-stereotypen. Deze workshop bestaat uit twee delen:

- a) Discussie over deze onderwerpen;
- b) Hands-on groepsactiviteit over identiteiten.

Workshopvragen bij dit hoofdstuk

- › Zijn je portretten allemaal hetzelfde?
- › Welke verhalen vertellen jouw portretten?
- › Waar zal je volgende portret over gaan

2. FOTO-MASKERADE

Beschrijving workshop

Deze workshop wil jongeren aanmoedigen om hun ideeën over cultuur met betrekking tot schoonheidsnormen te delen en te proberen een stem te hebben voor een breder publiek. Bevraagt het vermogen en de macht van mensen om keuzes te maken wat betreft portretten en selfies.

Streeft naar bewustwording over manipulatie in digitale contexten en visuele zelfrepresentatie op sociale media. Deze workshop combineert plastische expressietechnieken met digitale manipulatie technieken.

Workshopvragen bij dit hoofdstuk

- › Welke schoonheidsnormen hanteer jij?
- › Hoe en waarom transformeren mensen hun eigen imago?

3. FANTASIE FOTO

Beschrijving workshop

Beelden en de informatie die we zien en waarmee we te maken hebben op het internet zijn slechts gedeelten of fragmenten van iets. Beelden en teksten zijn altijd interpretaties die variëren naargelang de persoon die ze produceert en de persoon die ze ontvangt. Vertrekkend van een tekst die een beeld beschrijft, daagt de workshop de deelnemer uit om dat beeld te her-configureren

door middel van fotografie. Wat werd er 'verkeerd' geïnterpreteerd? Wat wordt er niet gezegd? Dit zijn de vragen waarmee we elke dag worden geconfronteerd wanneer we met anderen communiceren, maar we moeten er ook aan

denken deze vragen te stellen wanneer we online informatie en beelden ontvangen. Deze workshop is bedoeld om vaardigheden aan te leren om te overleven in de oceaan van informatie op het internet!

Workshopvragen bij dit hoofdstuk

- › Is het mogelijk om een portret volledig met woorden te beschrijven?
- › Bepalen de elementen die in een portret de context aangevende manier waarop we over de persoon denken?
- › Wist je dat digitale beelden worden gemaakt door gecodeerde informatie en dat AI portretten kan genereren van mensen die niet bestaan?

1. FOTO BOOTHS

Beschrijving workshop

Deze workshop be vraagt het vermogen en de macht van mensen om keuzes te maken over hun eigen portret (selfies). Nadenken over zelfrepresentatie in verschillende contexten (online en offline) en nadenken over privacy-kwesties bij het publiceren van portretten. Door drie verschillende fotohokjes te betreden, als fotograaf of als gefoto-

grafeerde, worden deelnemers uitgedaagd om na te denken over kwesties van privacy, persoonlijke identiteit en publiek imago.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Als je een selfie maakt, denk je er dan over na of het een publieke of een privéfoto wordt?
- › Hoe kan jouw portret bijdragen aan de bewustwording van een maatschappelijk probleem?

2. FOTOPORTRET TEN ON DEMAND

Beschrijving workshop

Bewustwording van de mogelijkheden en macht als je keuzes maakt bij het portretteren van andere mensen. Het belang van nadenken over wie we gaan portretteren, hoe en waarom, voordat we de foto maken.

Beseffen dat het fotografische portret meer kan zijn dan een kopie van hoe de persoon eruit ziet en dat ieder van ons het recht heeft om over zijn eigen beeld te beslissen. Deze workshop brengt

verbintenissen tot stand tussen de fotograaf en de geportretteerde.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Welke beslissingen moet de fotograaf nemen bij het maken van een portret?
- › Denkt je dat een portret ons kan helpen om iemands ideeën en leven te leren kennen?
- › Hou je rekening met het recht van een persoon op zijn eigen beeltenis als u een foto van hem neemt?

3. VIDEOPORTRET TEN (COLLECTIEVE STADS-CREATIES)

Beschrijving workshop

Het fotografisch portret stelt ons in staat om onszelf in ons dagelijks leven in een publieke en private context af te beelden. Soms zijn de grenzen tussen publiek en privé vervaagd, wat tot ongemakkelijke situaties leidt. In deze activiteit zullen we een live portret creëren. We doorlopen een reeks van activiteiten waarin visuele vertelling, door middel van fotografische beelden, wordt gecombineerd met geluid, door middel van mu-

zikale fragmenten en / of omgevingsgeluiden. De combinatie van talen zal collectieve creaties mogelijk maken rond stedelijke landschappen en stedelijke culturen, opgebouwd vanuit de dubbele dimensie van individu en collectief.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Portretteer je jezelf in een alledaagse handeling? Waarom?
- › Kan een online gedeeld privébeeld openbaar worden?

1. ACTIVISME OP SOCIALE MEDIA

Beschrijving workshop

Deze workshop houdt zich bezig met activisme op het internet en het idee van algemeen welzijn. Het beoogt samenwerkingsverbanden en connecties tussen deelnemers en een lokale gemeenschappen tot stand te brengen. Het versterkt de notie van empathie en tolerantie en wijst op het internet als een plek om de ander te zoeken in plaats van een alleen maar plek om narcistisch bezig te zijn. Deze workshop zet discussies in gang en laat de deelnemers in tweetal- len werken om een campagneposter te maken.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Heb je ooit je foto's gebruikt om mensen in je lokale gemeenschap bewust te maken van een relevant en veelvoorkomend probleem?
- › Hoe kan jouw portret een stem zijn voor een breder publiek?
- › Wat zijn jouw ideeën over performatief activisme?

---

2. STOP, KIJK EN LUISTER (HULDE AAN CINEMA)

Beschrijving workshop

Deze activiteit is bedoeld om jongeren aan te moedigen naar hun omgeving en naar levenswijzen van anderen te kijken. Om zich bewust te worden van hun eigen cultuur en wat zij en anderen belangrijk vinden in hun routines: eten, leefgebieden – wat is hetzelfde en wat is verschillend. Deze workshop stimuleert groepswork om een korte video met bewegend beeld en geluid te maken. Het rijkt jongeren digitale technologieën aan die hen zullen helpen om zich met vertrouwen en verantwoordelijkheid in de digitale wereld te bewegen.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Welke dagelijkse routines deel je op sociale media?
- › Denk je dat iedereen dezelfde kansen heeft om zijn gewoonten online weer te geven?
- › Kan het uitbeelden en delen van verschillende gewoonten empathie tussen mensen bevorderen?

DE KRACHT VAN BEELDEN

1. MYTHOLOGIE EN HET DIGITALE TIJDPERK

Beschrijving workshop

Uitgaande van de mythe van Narcissus en Pandora, houdt deze workshop zich bezig met activisme op het internet en het idee van algemeen welzijn.

Als we het over een mythe hebben, verwijzen we naar een fascinerend verhaal dat op verschillende manieren kan worden geïnterpreteerd in verschillende contexten, steeds op een verfrissende manier die ook een geheim lijkt te bevatten over het hedendaagse leven. De deelnemers zullen de boodschap van deze twee mythes op een creatieve en kritische manier bespreken. De workshop beoogt samenwerkingsverbanden en

connecties tussen deelnemers tot stand te brengen en betrokkenheid met een lokale/globale gemeenschap. Het versterkt de notie van empathie en tolerantie.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Wil je jouw waarden overbrengen in de portretten die je deelt op sociale media?
- › Draagt de stortvloed van beelden bij aan verstoring van de feiten van een gebeurtenis?
- › Hoe kunnen we technologie in overeenstemming met democratische en menselijke waarden gebruiken?

---

2. DE FOTOROMAN - CREATIEF EN NIET- LINEAIR EXPERIMENT MET POPULAIRE NARRATIEVE VORMEN

Beschrijving workshop

Experimenteren hoe fotografie een gemeenschappelijke en gedeelde collectieve identiteit kan uitdrukken. Het toont de kracht van beelden om verhalen over te brengen, gebruik makend van portretfoto's. Het gebruikt het Fotoroman-format om betekenisvolle verhalen te vertellen voor een groep of een gemeenschap. In deze workshop gaan, na het analyseren van het fotoroman-format, de jongeren een eigen fotoroman maken. Maar daarbij te experimenteren met de concepten van lineair en niet-lineair

of met thema's en concepten die meestal niet in het fotoroman-format worden gebruikt.

Workshopvragen bij dit hoofdthema

- › Vind je dat alle gemeenschappen dezelfde mogelijkheden hebben om zich op het internet te vertegenwoordigen?
- › Denk je dat het belangrijk is om sociale media te gebruiken om mensen bewust te maken van de moeilijke sociale problemen waarmee bepaalde gemeenschappen te maken hebben?

APPENDIX

TOESTEMMINGSFORMULIER FOTO'S OF ANDERE BEELDEN

Ik, ondergetekende, geef hierbij toestemming voor het gebruik van mijn portret, biografie, afbeelding op foto's gemaakt door.....
Tijdens....., evenals in de publiciteit hierover.

- Ik geef toestemming voor het gebruik van mijn naam in verband met de foto's.
 Ik geef geen toestemming voor het gebruik van mijn naam in verband met de foto's.
(aankruisen wat van toepassing is)

Ik verklaar dat ik een volwassene ben en dat ik gerechtigd ben om deze verklaring van toestemming af te leggen.

Indien ik minderjarig ben, zal deze verklaring van toestemming worden gegeven door de rechthebbende ouder of voogd.

Ik begrijp dat ik

- geen recht zal hebben op enige betaling
 [volledige] toestemming heb gegeven voor het gebruik van gegevens met betrekking tot mijn persoon, zoals hierboven vermeld, op de foto's overeenkomstig deze verklaring van toestemming. (*Naam*) zal het recht hebben om aan derden, wereldwijd mijn gegevens zoals hierboven uiteengezet in verband met de foto's op welke manier dan ook te gebruiken. Het gebruik kan inhouden: het bewerken, dupliceren, in licentie geven, distribueren en opnemen in andere werken, in welke vorm ook (bijvoorbeeld op papier of elektronisch), zoals affiches, publicaties, websites, films of video's, en het onbeperkte gebruik ervan, zonder enige verplichting van de kant van (*naam*) om enige verdere toestemming van ondergetekende te vragen.

Handtekening: ..... Naam: .....

Datum: ..... Plaats: .....

MEER LEREN

EXTRA WORKSHOP REFERENTIES & BRONNEN

FOTO'S BEWERKEN

THEORETISCHE HULPBRONNEN

Tijdschriftartikel over het verleden en heden van digitale beeldmanipulatie:

<https://citejournal.org/volume-5/issue-3-05/social-studies/digital-image-manipulation-a-compelling-means-to-engage-students-in-discussion-of-point-of-view-and-perspective/>

Online artikel over een project waarin werd onderzocht hoe verschillende tieners hun eigen foto's re-toucheerden tot ze "klaar voor sociale media" waren:

<https://www.insider.com/selfie-harm-photo-series-rankin-asks-teens-to-edit-photos-until-social-media-ready-2019-2>

Video over de problemen met fotomanipulatie:

https://www.youtube.com/watch?v=hVlcy-bBZu4&t=1s&ab_channel=GCFLearnFree.org

ARTISTIEKE HULPBRONNEN

Wat is een portret?

Tate portret

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/p/portrait>

<https://www.nationalgallery.ie/art-and-artists/exhibitions/past-exhibitions/zurich-young-portrait-prize-2020/what-portrait>

<https://www.metmuseum.org/blogs/teen-blog/2016/portraits>

Selfie-schade project

<https://news.artnet.com/art-world/rankin-selfie-harm-1457959>

<http://www.visualdiet.co.uk/selfie-harm/>

Narcisme en sociale media

<https://www-2018.swansea.ac.uk/press-office/news-archive/2018/excessivepostingofphotosonsocialmediaisassociatedwithincreaseinnarcissism.php>

Museum van de Ionische Universiteit

<https://museum.ionio.gr/en/learn/pandemic-creativity/>

Digitaal gemanipuleerde foto's

Behoud van kalmte

[Een interview met Tamiko Thiel | u n t h i n k i n g . p h o t o g r a p h y](#)

https://www.researchgate.net/publication/281827307_Image_Manipulation

MANIPULATIE - Fotografie
[weebly.com](#)

Over het discussie-onderwerp schoonheidsnormen

<https://photoworks.org.uk/the-many-faces-of-self-care-marissa-chen/>

Een studie over "Fotografische representatie van vrouwen in de media

<https://www.ojcm.net/download/photographic-representation-of-women-in-the-media-a-case-study-of-the-post-5709.pdf>

"Over vrouwelijke representatie" door Susan Meiselas:

<https://www.magnumphotos.com/theory-and-practice/susan-meiselas-on-female-representation/>

Over de kunstenaars

Een studie over zelf-representatie in de kunst, toegespitst op vijf kunstenaars. Rembrandt, Francis Bacon, Robert Mapplethorpe, Cindy Sherman, en Nan Goldin:

https://www.researchgate.net/publication/331126308_The_Artist_the_Image_and_the_Self_Representation_in_Rembrandt_Bacon_Mapplethorpe_Sherman_and_Nan_Goldin

[Douglas Gordon | Nacional Galleries of Scotland](#)
[Photo @ ORLAN OFFICIAL WEBSITE / SITE OFFICIEL D'ORLAN](#)

[Cindy Sherman - Cindy Sherman - Berlin - Sprüth Magers \(spruethmagers.com\)](#)

[The 'Real' Cindy Sherman - ArtReview](#)

JURIDISCHE MIDDELEN

Recht op bescherming van jouw beeltenis - geeft inzicht in het rechtskader dat van toepassing is

op de bescherming van jouw imago door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

“Het recht op de bescherming van zijn imago is dus een van de essentiële onderdelen van de persoonlijke ontwikkeling. Het veronderstelt hoofdzakelijk het recht van de betrokkene om het gebruik van die afbeelding te controleren, met inbegrip van het recht om de openbaarmaking ervan te weigeren (...)” - (von Hannover tegen Duitsland (nr. 2), arrest van de Grand Chamber judgment van 7 februari 2012, § 96)

Kunnen we het hebben over beeldrechten? - Inzicht in hoe deze in verschillende wetgevingen zijn ingekaderd

[Het begrip privéleven omvat elementen die verband houden met het recht van een persoon op zijn of haar beeltenis, en dat de publicatie van een foto, zonder toestemming van de eigenaar ervan, zelfs als deze handeling verstoeken is van een specifiek doel, een inmenging vormt in de zin van artikel 8 van het Europees Verdrag [tot bescherming van de rechten van de mens]]” - Giorgi Nikolaishvili tegen Georgië (Arrest van 13 januari 2009, [121])

PRIVACY

THEORETISCHE HULPBRONNEN

Studie over het gebruik van sociale media door tieners en de platforms die zij het meest gebruiken

<https://www.pewresearch.org/internet/2013/05/21/teens-social-media-and-privacy/>

Video over de aspecten van het online delen van informatie:

https://www.youtube.com/watch?v=sMLVkBxke20&ab_channel=MAPPINGAwarenessCampaign

Video met tieners die hun mening geven over het delen van foto's en over je digitale voetafdruk:

https://www.youtube.com/watch?v=ottnH427Fr8&ab_channel=CommonSenseEducation

ARTISTIEKE HULPBRONNEN

De 'Photographers gallery':

<https://thephotographersgallery.org.uk/learn/social>

Over privacy bezorgdheid

<https://www.reputationdefender.com/blog/privacy/top-five-social-media-privacy-concerns>

https://www.researchgate.net/publication/300335107_Security_and_Privacy_Issues_in_Social_Networks

Link naar het project "Jongerengids voor zelfportretten"

<https://www.npg.org.uk/whatson/self/home/>

Voorbeelden van kunstwerken die beeld en geluid combineren:

Nan Goldin

https://ubu.com/film/goldin_life.html

Robert Wilson Video Portraits:

<http://www.robertwilson.com/video-portraits>

<https://www.youtube.com/watch?v=IIDq0TIPHwo>

<https://www.youtube.com/watch?v=Md-WjgFpB5A>

<https://www.youtube.com/watch?v=o7nGqOSmoOk&list=PLL3enevov5R6NL9DI5ZBM7KN2VjOWhs8i>

<https://www.shanghartgallery.com/galleryarchive/artist.htm?artistId=36>

JURIDISCHE HULPBRONNEN

COPPA (Children's Online Privacy Protection Rule)

legt bepaalde eisen op aan exploitanten van websites of onlinediensten die gericht zijn op kinderen jonger dan 13 jaar, en aan exploitanten van andere websites of onlinediensten die daadwerkelijk kennis over persoonlijke informatie van kinderen onder de 13 jaar online verzamelen. Via de volgende link vindt u informatie over toestemming van ouders, vertrouwelijkheid en beveiliging, veilige haven-bepalingen, enz.

<https://www.ftc.gov/enforcement/rules/rulemaking-regulatory-reform-proceedings/childrens-online-privacy-protection-rule>

Jongeren, privacy en online media - inzicht in het rechtskader ter bescherming van de persoonlijke

levenssfeer en het belang daarvan voor jongeren wanneer zij online communiceren en actief zijn

“Individuele personen hebben niet alleen in de privésfeer recht op privacy, maar ook wanneer zij in de openbare ruimte handelen, “als een soort privésfeer die inherent is aan de individuele persoon en die de persoon vergezelt wanneer hij zich verplaatst” [12]. Niet in de laatste plaats in de context van sociale-mediaplatforms is het belangrijk om het recht op privacy in de openbare ruimte in gedachten te houden. Het recht op privacy heeft betrekking op individuele controle, en niet noodzakelijkerwijs op een intieme privésfeer.”

BURGERSCHAP EN PARTICIPATIE

THEORETISCHE HULPBRONNEN

Artikel over het collectief activisme van jongeren via sociale media:

https://www.researchgate.net/publication/259669989_Youth_collective_activism_through_social_media_The_role_of_collective_efficacy

Video over jongerenactivisme in de hele wereld:

https://www.youtube.com/watch?v=6NaqdvSphaU&ab_channel=BBCMonitoring

Artikel over het onderwerp van performative activism:

<https://www.youthfriendly.com/blog/slacktivism>

ARTISTIEKE HULPBRONNEN

De ‘Photographers gallery’:

<https://thephotographersgallery.org.uk/learn/social>

Voor activisme op sociale media:

<https://www.allchangearts.org/projects/connect-360>

<https://secure.avaaz.org>

<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-53273381>

Cinema en video over sociale kwesties:

UbuWeb Film & Video:

[Nazim Djemai - La Parade De Taos \(2009\)](#)

De rechten van kinderen en jongeren op digitale platforms - inzicht in de wijze waarop kinderen en jongeren in staat kunnen worden gesteld om de ruime beschermingsmogelijkheden die zij hebben, met inbegrip van hun **recht op privacy**, te benutten.

“Kinderen en jongeren hebben recht op] bescherming tegen inbreuken op de persoonlijke levenssfeer en tegen alles wat afbreuk kan doen aan de integriteit of de reputatie van het kind. Kinderen hebben ook recht op bijzondere bescherming van hun persoonlijke levenssfeer en hun persoonsgegevens, met name wanneer het gaat om gerichte reclame of het verzamelen van gegevens van diensten die specifiek op kinderen zijn gericht.”

UbuWeb Film & Video:

[Larissa Sansour - Run Lara Run \(2008\)](#)

UbuWeb Film & Video:

[Frédérique Devaux - K3 \(Les femmes\) \(2003\)](#)

JURIDISCHE HULPBRONNEN

Jongerenparticipatie en maatschappelijk engagement - begrip voor het feit dat jongeren het recht hebben en de kans krijgen om actief deel te nemen aan voor hen relevante maatschappelijke bewegingen, onder meer via de sociale media en online fora

“Het recht van jongeren om te participeren en actief betrokken te zijn bij alle aspecten van het leven moet worden ondersteund door wetgevings- en beleidskaders, en gepaard gaan met door de noodzakelijke toewijzingen in de begroting ter ondersteuning van duurzame en geïnstitutionaliseerde participatie van jongeren.”

Digitaal jongeren activisme - begrijpen hoe het recht om online actief te participeren tot sterke activistische jeugdbewegingen heeft geleid, maar ook hoe veel jongeren nog steeds worden onderdrukt door hun online actieve burgerschap (https://www.researchgate.net/publication/305432523_Youth_Digital_Activism)

“Miljoenen jongeren hebben nog steeds betrouwbare, open toegang tot het internet nodig, niet alleen voor politieke doeleinden maar ook om aan hun educatieve en economische behoeften te voldoen. Dit betekent niet dat gratis toegang tot Facebook moet worden geboden. Vrije en open toegang tot het hele internet betekent ook dat de strijd moet worden voortgezet tegen online-

censuur en massasurveillance overal ter wereld, omdat die de politieke meningsuiting ondermijnen. Ten slotte betekent dit ook steun blijven verlenen aan inspanningen om onderdrukking online aan te pakken, zoals de inspanningen van Women, Action, and the Media (WAM!) om de meldingsmechanismen van Twitter voor pesterijen door te lichten en wijzigingen aan te bevelen.

DE KRACHT VAN BEELDEN

THEORETISCHE HULPBRONNEN

Artikel over de geschiedenis van het digitale beeld:

<https://medium.com/@tinaschweiger/the-digital-image-history-use-in-social-media-and-its-power-to-influence-249a2e0d0d1c>

Artikel over het belang van afbeeldingen op sociale media:

<https://medium.com/@onlinelogomaker/why-images-are-so-important-to-social-media-b9411dd678a8>

ARTISTIEKE HULPBRONNEN

De ‘Photographers gallery’:

<https://thephotographersgallery.org.uk/learn/social>

Een experiment met sociale media:

<https://abcnews.go.com/Health/consented-facebook-social-experiment/story?id=24368579>

Discussie over wat een fotoroman is:

<https://necsus-ejms.org/the-photo-novel-a-minor-medium-by-jan-baetens/>

https://elpais.com/cultura/2018/01/08/babelia/1515414579_173485.html

JURIDISCHE HULPBRONNEN

Tien foto's die onze kijk op mensenrechten veranderden

“Visuele beelden hebben een belangrijke rol gespeeld bij het definiëren, betwisten en verdedigen van mensenrechten. Foto's zijn een cruciale manier om ideeën te verspreiden en een gevoel van gedeelde menselijkheid te creëren - maar ze kunnen ook argumenten voor verovering en onderdrukking rechtvaardigen.”

De kracht van beelden, zelfs als ze niet worden gedeeld of verspreid

“Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft de reikwijdte van het recht op privacy uitgebreid door te oordelen dat een fotograaf inbreuk heeft gemaakt op iemands privacy door alleen maar een foto te nemen, ook al is die foto nooit gepubliceerd.”

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2020-1-PT01-KA201-078491

Dit project is gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze publicatie [communicatie] geeft uitsluitend het standpunt van de auteur weer, en de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de informatie die erin is vervat.

www.narcissusmeetspandora.eu

